

*Approaches in Teaching
Подходи в преподаването*

„ВЯТЪРА НА ПРОМЯНАТА“ – ВЪЗМОЖНА ЛИ Е ПРОМЯНА? ВАРИАНТ ЗА УРОК ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ В ДЕСЕТИ КЛАС

Кина Котларска

СОУ „Е. Станев“ – Велико Търново

Резюме. Основната цел на методологическата разработка е да подпомогне преподавателите по история при изясняване на сложните промени, предизвикани от падането на Берлинската стена. Разработката е предназначена за ученици в десети клас.

Keywords: history, approaches in teaching, interactive methods

Промените в Източна Европа, предизвикали падането на Берлинската стена, както и бързата трансформация на международните отношения след 1989 г., са свързани със сложна проблематика и обемна фактология. Училищният курс на обучение по история в десети клас предвижда един или два часа за „нежните революции“ и българската специфика на техния фон. Учителят трябва да обясни ситуацията и причините, довели до нея, да стимулира интерес у учениците и да предизвика задаването на адекватни въпроси. Сложна и тежка задача предвид ограниченото време.

Предложеният текст има за цел да сподели една разработка, която да подпомогне преподавателите в тази посока. Урокът е апробиран през няколко години (2009, 2012 и 2014) в различни паралелки на различни по тип училища (СОУ и професионална гимназия) и даде добри резултати. Предвиден е за 45-минутен час, но ако учителят реши да открие определени аспекти, може да го разположи и в два часа. Съдържанието му е съобразено с учебника на Г. Марков и колектив на издателство „Просвета“. Целите на урока произтичат от учебната програма за ЗП в десети клас¹⁾, която изисква ученикът да:

- познава събитията, свързани с разпадането на СССР и „нежните революции“;
- обяснява промените в Източна Европа след 1989 година;
- установява синхронност и асинхронност;
- извлича и интерпретира информация от различни типове източници – исторически документи, карти, диаграми, снимки, афиши, статистически дан-

ни, художествени картини, карикатури и други материали, отразяващи изучаваните събития.

За провеждането на часа е необходим мултимедиен прожектор с тонколони, понеже в центъра на идейния замисъл е поставена известната песен на Скорпионс „Вятъра на промяната“⁽²⁾. В рамките само на около 4 минути клипът визуализира чудесно съдържанието на промените и начина, по който те са възприети тогава от хората отвъд желязната завеса. За изясняване на българската гледна точка се разчита на спомени и устни свидетелства – от една страна, на самия учител, от друга – на семействата на учениците. Преди провеждането на урока те получават задачата да разпитат възрастни с какво родителите и/или бабите и дядовците им са запомнили падането на Тодор Живков от власт и периода непосредствено след това събитие.

В приложенията е описан целият ход на урока с преходите между отделните моменти в него, предвидените за работа исторически източници и поставените на класа въпроси и задачи. Опитът показва, че учениците разбират по-лесно смисъла на „нежните революции“ и запомнят трайно фактите, понеже ги свързват с емоциите, предизвикал у тях хитът на Скорпионс. Постоянните сравнения *тогава – днес*, базирани на различни исторически извори, както и личните истории на учителя и семейството помагат на младите хора да си представят в плът и кръв деветдесетте години на миналия век. И което е по-важно – един подобен подход променя изцяло тяхната представа за предмета история и цивилизация като дълъг, скучен и безполезен списък от дати и имена.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ХОД НА УРОКА

Дейност	Време
Организационен момент	2 минути
Учениците гледат клипа.	4 минути
Класът коментира въпроса защо Скорпионс са нарекли песента си „Вятърът на промяната“. Учениците се запознават с текста на песента за 2 – 3 минути. Ако не могат да се справят с английския, ползват превода, макар че се губят някои моменти в него. Ако обаче учениците са с добри познания по езика, може да се коментира преводът на някои думи и изрази като например The freedom bell for peace of mind. Учителят трябва да е готов да обясни какво е балалайка и като какъв символ е използван този руски инструмент в песента. След като са се запознали и с текста, учениците обсъждат въпросите: – Кои промени са впечатлили автора? Защо? Всъщност клипът показва как хората на запад от желязната завеса схващат промените в оня исторически момент. Нещата, погледнати от Изток, не стоят съвсем така. Затова през този час учителят предлага да се опитаме да надникнем през ключалката на желязната врата и да разберем какво се е случило преди 20 години, какви са били надеждите на хората тогава и живи ли са те все още. Записва темата на урока 1989, „нежните революции“ и промените в Източна Европа.	7 минути
Учителят показва 2 снимки (с построяването и с падането на Берлинската стена) и задава въпросите: Кои събития са показани на снимките? На какво е символ Берлинската стена? В какво се изразява противопоставянето на двата блока в хода на студената война? Кои са белезите на затопляне в отношенията между двете суперсили след идването на Михаил Горбачов на власт? (Затова, в частност, става възможно участието на Скорпионс в рок фестивал в Москва).	3 минути 5 минути
Берлинската стена пада на 9.11.1989. Всъщност тя е част от един по-голям процес, обхванал цяла Източна Европа, за която определена роля има личността на самия Горбачов и ненамесата на СССР. Учениците записват първия въпрос от плана: 1. „Нежните революции“ и разпадането на Източния блок Учителят обяснява понятието „нежни революции“. Класът работи с картата от урока в учебника и отговаря на въпросите: В какъв период от време са концентрирани промените? Според вас закономерни ли са те? Учителят обръща внимание на факта, че нежните революции не навсякъде са „нежни“. Дава пример със събитията в Югославия и Румъния и коментира изрязаните гербове на румънските знамена от кадрите, използвани в гледания клип. Повечето от хората, преживели 1989, не са вярвали, че режимите ще рухнат толкова бързо под напора на вътрешните си противоречия. За илюстрация учителят прочита спомените на Фрейданк и Меркел и завършва с прословутата фраза на М. Горбачов „Животът наказва онези, които закъсняват твърде много“. Къде са българите в този процес? Така се поставя и вторият въпрос от плана. 2. Промените в България Учителят обяснява начина, по който нашата страна под ръководството на Живков преживява перестройката, смяната на властта от 10.11.1989 и началото на реформите. Учениците разказват какво са запазили в паметта си за този исторически момент техните баби, дядовци, родители.	5 минути 5 минути
Учителят обяснява развитието на България в периода 1989 – 2007.	5 минути

Финална дискусия за обобщение и обратна връзка. Коментират се въпроси като: – Какво мислите днес, 20 години по-късно? – На какво се надявахме тогава ние, които сме го преживели? – На какво се надяват днес тези, които тогава не са били родени?	4 минути
---	----------

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – ТЕКСТ НА ПЕСЕНТА

The wind of change

I follow the Moskva
Down to Gorky Park
Listening to the wind of change.
An August summer night
Soldiers passing by
Listening to the wind of change.

The world is closing in
Did you ever think
That we could be so close, like brothers
The future's in the air
I can feel it everywhere
Blowing with the wind of change.

Chorus:
Take me to the magic of the moment
On a glory night
Where the children of tomorrow dream away In
the wind of change

Walking down the street
Distant memories
Are buried in the past forever.
I follow the Moskva
Down to Gorky Park
Listening to the wind of change.

Take me to the magic of the moment
On a glory night
Where the children of tomorrow share their
dreams
With you and me

Take me to the magic of the moment
On a glory night
Where the children of tomorrow dream away
In the wind of change

The wind of change blows straight
Into the face of time
Like a storming that will ring
The freedom bell for peace of mind
Let your balalaika sing
What my guitar wants to say.

Вятъра на промяната

Вървя през Москва
надолу към Горки Парк
и слушам вятъра на промяната.
През една августовска лятна нощ
войниците минават покрай мен
слушайки вятъра на промяната.

Светът се затваря
Мислил ли си някога,
че можем да бъдем толкова близо, като братя.
Бъдещето е във въздуха,
усещам го навсякъде
като вихър с вятъра на промяната.

Припев:
Заведи ме до магията на момента
на славната нощ
когато децата на утрешния ден спят далеч
във вятъра на промяната.

Разхождайки се по улицата,
далечни спомени
са погребани в миналото завинаги.
Вървя през Москва
надолу към Горки парк
и слушам вятъра на промяната.

Заведи ме до магията на момента
на славната нощ,
когато децата на утрешния ден споделят
своите мечти
с теб и мен.

Заведи ме до магията на момента
на славната нощ,
когато децата на утрешния ден спят далеч
във вятъра на промяната.

Вятърът на промяната духа направо
в лицето на времето.
Като буря, която удря
камбаната на свободата за мир на духа.
Нека твоята балалайка пее
това, което моята китара иска да каже.

Take me to the magic of the moment
On a glory night
Where the children of tomorrow share their
dreams
With you and me.

Заведи ме до магията на момента
на славната нощ,
когато децата на утрешния ден споделят
своите мечти
с теб и мен.

Take me to the magic of the moment
On a glory night
Where the children of tomorrow dream away
In the wind of change.

Заведи ме до магията на момента
на славната нощ,
когато децата на утрешния ден спят далеч
във вятъра на промяната.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3 – СПОМЕНИ НА ГЕРМАНЦИ ЗА 1989 Г.

Казаните няколко месеца по-рано от източногерманския лидер Ерих Хонекер думи, че „стената ще остане на мястото си след 50 и след 100 години“, все още кънтяха в ушите на мнозина.

Сред хората, които се съмнявали, бил Йохен Александер Фрейданк, израснал в комунистически Източен Берлин по време на студената война и спечелил „Оскар“ за най-добър късометражен филм през февруари. „За мен това е почти сюрреалистичен момент – каза 41-годишният режисьор в емоционалната си реч, с която прие наградата на Американската академия за филмово изкуство. – Израснах в Източна Германия, зад Стената. Западна Германия беше толкова далеч от мен. Холивуд, той беше наистина много далеч. А сега „Оскар“ – това е невероятно.“

За милиони други изживяването е било невероятно, когато в нощта на 9 ноември 1989 година Стената си отиде безвъзвратно – нещо, което постла пътя за обединението на Германия 11 месеца по-късно. Германският канцлер Ангела Меркел, която по онова време работела като физик в Източен Берлин, каза, че винаги е вярвала, че двете Германияи ще се обединят отново, „но не непременно, докато съм жива“.

Откъси от статията „Изненада ли германците падането на Берлинската стена?“⁽³⁾

БЕЛЕЖКИ

1. <http://mon.bg/?go=page&pageId=1&subpageId=28>, последно консултиран на 27.07.2014
2. <http://vbox7.com/play:7cd55d1e> – Scorpions - „Wind of Change”, последно консултиран на 27.07.2014
3. http://www.google.bg/imgres?imgurl=http://e-vestnik.bg/imgs/world/1604-wall.jpg&imgrefurl=http://evestnik.bg/6033&usq=__kk3CkIsuuRK0R47uxsQs30mTJk=&h=289&w=450&sz=18&hl=bg&start=20&itbs=1&tbnid=yqOBGLUernFR1M:&tbnh=82&tbnw=127&prev=/images%3Fq%3D%25D0%25BF%25D0%25B0%25D0%25B4%25D0%25B0%25D0%25BD%25D0%25B5%25D1%2582%25D0%25BE%2B%25D0%25BD%25D0%25B0%2B%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25B0%25D1%2582%25D0%25B0%26hl%3Dbg%26sa%3DG%26tbs%3Disch:1, последно консултиран на 27.07.2014

„WIND OF CHANGE“ – IS IT POSSIBLE TO CHANGE? METHODOLOGICAL DEVELOPMENT FOR HISTORY LESSON IN TENTH GRADE

Abstract. The main objective of the methodological development is to help history teachers in clarifying the complex changes brought about by the fall of the Berlin Wall. The work is intended for students in the tenth grade.

✉ **Mrs. Kina Kotlarska**
Secondary School „Emilian Stanev“
1, Maria Gabrovska Str.
5005 Veliko Tarnovo, Bulgaria
E-mail: kinakotlarska@yahoo.fr